

دشتبان

■ اکبر صحرایی
■ نویسنده

«دشتبان» نوشته احمد دهقان از بهترین رمان‌های مرتبط با جنگ تحمیلی است. نشر و زبان، فرم کار، محتوای کار از ویژگی‌های مهم این اثر است. همچنین شخصیت‌پردازی به خوبی انجام شده است. تصویرهای بسیار خوبی از دفاع مقدس ساخته و نوآوری در بیان و روایت اثر را باید ستود.

سفر به گرای ۲۷۰ درجه

■ علی چنگیزی
■ خاطره‌نویس

رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» به نظرم تصویر کم‌وبیش واقع‌گرایی از جنگ و آدم‌های درگیر جنگ ساخته است و از این نظر کتاب خوبی محسوب می‌شود. این کتاب عمیق و خوش‌خوان، حتماً محصول تجارب دسته اول احمد دهقان و البته قلم توانایی او است. دهقان داستان کوتاهی هم دارد به نام «من قاتل پسران هستم» که در زمان خودش نگاهی متفاوت به جنگ داشت و یکی از بهترین و به‌یادماندنی‌ترین داستان‌های کوتاه دفاع مقدس است.

پرسه در خاک غریبه

■ جواد جزینی
■ نویسنده

«پرسه در خاک غریبه» را بسیار دوست دارم و خواندن آن را به همه توصیه کرده‌ام. احمد دهقان در نثر خود با تکیه بر یک زبان معیار و با روایت شسته‌رفته کار می‌کند. شاید به دلیل تجربه زیست خود در جنگ می‌تواند در داستان فضاهایی را بیافریند که به نظرم ماندگار هستند.

تجربه زیسته جنگ

نگاهی به مسیری که احمد دهقان در نوشتن از جنگ طی کرد رسیدن از لفظ به معنا

لیلا مهدوی نویسنده

حکایت احمد دهقان است؛ بعد از آن است که او می‌خواهد تمام کوله‌بار تجربه زیستی خود را از جنگ به رشته تحریر دریاورد. دهقان طی طریق خود در راه نوشتن و حفظ نقاط بحرانی و موقعیت‌های ویژه‌ای که به چشم دیده است، خود نیز همگام با آثارش دچار تغییر و تحول می‌شود.

همان‌گونه که گفتم، یکی از مهم‌ترین آثار او «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» است. او در این داستان، نگاه به معنای واقعی رئالیستی به قصه دارد. او بی‌کم‌وکاست، عریان و واضح همه جنگ را در تمام ابعاد آن به قصه می‌کشد. به قول مجید قیصری، سفر به گرای ۲۷۰ درجه احمد دهقان را می‌توان «وداع با اسلحه» ایرانی دانست. قصه در «دشتبان» هم همین است؛ اگر در آثار دیگر او مثل «ستاره‌های شلمچه» یا «روزهای آخر»

نیز دقت کنیم، نویسنده سعی دارد گستره نسبتاً عظیمی از شکل فیزیکی جنگ را در ذهن مخاطب بسازد. حتی می‌توان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» را در راستای دو اثر قبلی و نقطه تبلور آن‌ها دانست؛ بعد از آن است که نویسنده هجوم را می‌نویسد. بعد از «هجوم»، احمد دهقان خاطرات سپهبد صیاد شیرازی را منتشر می‌کند. اگر در سیر تحول فکری او دقت کنیم، در آثار اول نویسنده در آغاز هیچ تحلیلی وجود ندارد و او مثل یک مستندنگار بی‌آنکه تحلیل کند، فقط از فیزیک جنگ می‌نویسد و جنگ را در ذهن مخاطب خود می‌سازد اما رفته‌رفته در سیر تفکر او نوعی فلسفه حاصل از تجربه زیستی پدیدار می‌شود و زاویه دوربین نگاه او با گستره وسیع‌تری مواجه می‌شود.

نمی‌توان این نکته را نادیده گرفت که سبک ادبی هر نویسنده متأثر از شرایط معیشتی، فرهنگی و سیاسی جامعه‌اش است. نویسنده با جامعه معنا می‌گیرد و اگر از بستر زمانی خودش جدا شود، شاید قابل درک و فهم نباشد. از این‌رو احمد دهقان در اثر «پرسه در خاک غریبه» سعی می‌کند برای ایجاد فصل

مشترک تازه با جامعه دست به نوآوری و خلاقیت زبانی بزند و در روند اثر ضمن استفاده از زبان محاوره، از تعابیر خاص و نامتداول استفاده کند. در «پرسه در خاک غریبه» پس‌زمینه همچنان جنگ است که این بار در نظرگاه و زبان روایی با کارهای دیگر تفاوت دارد.

«بچه‌های کارون» را در سال ۱۳۹۲ برای نوجوانان می‌نویسد. اندیشه و تفکر برای احمد دهقان ارزشمند است؛ بنابراین در نوشتن اثر، مخاطب نوجوان را در نظر می‌گیرد زیرا به خوبی می‌داند که از ظرفیت فکری نوجوانان می‌تواند استفاده بهتری کند. در واقع سرمایه‌گذاری بهتری داشته باشد. نوجوان طبق نظریه روان‌شناختی تفکر فرضیه‌ساز در مسیر رشد شناختی قرار دارد. فکر او به شاخه ترد و تازه‌ای می‌ماند که منقطع و قابل شکل دادن است. نویسنده‌ای که به ارزش‌های فکری جامعه متعهد باشد، خود را در برابر نسل نو مکلف می‌سازد تا حرف‌های تازه بزند. در «بچه‌های کارون» قصه درباره نوجوانان گمنام است. قصه درباره روزهای پیش از عملیات بیت‌المقدس است و مکان داستان، حاشیه کارون. داستان چالش‌های چند نوجوان است که وظیفه بزرگی را به دوش می‌کشند. مسئولیتی که اگر چه عادی به نظر می‌رسد اما برای شخصیت‌های داستان مهم است.

کم‌کم در بیان آنچه از جنگ به یادگار برداشته است، دست به تحلیل می‌زند و نگاه خود را این بار فراتر از گزارش پوسته بیرونی جنگ می‌برد. او سعی می‌کند در داستان‌های اش به مفهوم و لایه‌های عمیق‌تری از جنگ برسد. دهقان در فکر خود سیر فلسفیدن را در باب جنگ آغاز می‌کند و به همین سبب مخاطبش را هم به تفکر می‌کشاند و بعد از آن است که «انسان» در ادبیات احمد دهقان مطرح می‌شود. یعنی او که از عنصر جنگ آغاز کرده بود و همه عناصر داستانش را در خدمت تصویر کردن ماهوی جنگ به خدمت گرفته بود، اینک دوربینش را